

Witboek
29 juni 2016

Ctylab

Lokale crowd-organisatie op
de blockchain.

Inhoudsopgave

Introductie	3
Methoden en intenties	4
Hoe kunnen initiatieven een succes worden?	4
Interne groepen	5
Externe groepen	6
Welke factoren spelen een rol bij de samenwerking?	7
Vertrouwen en 'formalisatie' van initiatieven	7
Duidelijkheid en spontaniteit	8
Expertise and (blijven) leren	8
Innovatie, openheid en instabiliteit	8
Tijd, stress (burnout) en privacy	9
Leiderschap en eigenaarschap	9
Welke resultaten zijn bruikbaar voor het platform?	11
Het Ctylab platform	12
Publicatie	12
Samenwerken en autonome organisatie	12
Participatie en crowd-sourcing	12
Hoe vergemakkelijkt Ctylab de samenwerking van burgerinitiatieven?	13
Vertrouw de script, automatiseer taken	13
Snelle resultaten, spontane acties	14
Doorbreek barrières in participatie en persoonlijke leerdoelen	14
Recht op privacy voor individuen, sociale plichten voor organisaties	15
Conclusie	16

Dit project is mede mogelijk gemaakt door:

**stimuleringsfonds
creatieve industrie**

1 Introductie

Burgerschap heeft een nieuwe betekenis gekregen. Waar vroeger burgers vooral plichten hadden; de plicht om te stemmen, of geïnformeerd te zijn, is burgerschap in recente jaren verrijkt met participatierechten; het produceren en maken van waarde voor de gemeenschap. Dit heeft concreet geleid tot groepen burgers die actief lokale projecten starten op het gebied van duurzame energie, lokaal geproduceerd voedsel of e-mobiliteit. Ze eisen een sterkere stem in de publieke zaak en bieden vaak radicaal nieuwe oplossingen voor maatschappelijke kwesties, in het sociale weefsel van steden en dorpen.

Productieve burgers.

De resultaten van deze burgergroepen zijn indrukwekkend. Het is geweldig om burgers te zien samenkomen over kwesties waar men opkomt voor het algemeen nut. Echt nu de beweging volwassen is wordt het ook tijd om een kritische kanttekening te zetten. Eén van de meest gehoorde is dat de beweging kleinschalig is gebleven. Het is nooit echt gelukt 'mainstream' te worden. Een kleine groep stelt zich de 'volgende grote transitie' voor, maar voor de meerderheid van ons blijft het bij een sympathieke groep vrijwilligers.

Kleinschaligheid.

Over een periode van 4 jaar hebben we veel actieve burgers geholpen met hun projecten. Door een brug te vormen tussen hen en de overheid, en door advies te geven over specifieke onderwerpen. We hebben gezien hoe burgers hun mouwen opstropen om lokale gemeenschappen meer democratisch, inclusief en duurzaam te maken. We hebben veel van hen geleerd, maar ook over hen. Toen één groep ons vroeg een buurtsite te bouwen, hebben we besloten onze betrokkenheid op een hoger niveau te tillen door een speciaal gemaakt platform te bouwen voor lokale burgergroepen, met als doel het dat samenwerken met elkaar, met andere groepen, en met professionele partijen makkelijker en efficiënter wordt.

Veel lokale projectgroepen zijn ongelukkig met de bestaande online platforms. Er is geen enkel platform dat echt een volledig pakket aan diensten aanbiedt. Een bewoner kan een bericht posten op een lokale Facebook pagina, maar omdat Facebook de voorkeur geeft aan herhaaldelijke acties, wordt het bericht alleen getoond aan directe vrienden. Onze ervaring is dat privacy vooral bij actieve bewoners een hekel punt is, en steeds zwaarder weegt. Daarnaast zijn er simpele sjabloon gerichte platforms zoals Wordpress. Initiatieven die richten in dit geval hun website in als informatiebron, en niet als samenwerkingstool. Deze 'standalone' websites laten bewoners achter 'ergens op het globale wereld wijde web', terwijl het publiek natuurlijk zeer lokaal is. De implicaties hiervan zijn enorm, zoals we zullen zien in hoofdstuk 4.

Er is nog geen op lokale initiatieven toegesneden online platformen voor samenwerking.

2 Methoden en intenties

Om beter te begrijpen hoe burgerinitiatieven samenwerken hebben we in de periode van één jaar tien initiatieven gevolgd. Diagram 1 (pagina 10) plot de initiatieven op een schaal van externe tot interne samenwerking. De initiatieven participeerden in experimenten waardoor we van dichtbij, in actor-netwerk¹ termen; konden ontdekken hoe participanten relationele verbindingen aangaan door translatie en redistributie van acties - de zogenaamde actoren. Door gebruik van deze studiemethode is het mogelijk om stukje bij beetje alle lagen van het onderwerp - de samenwerking van burgergroepen - af te pellen en te beschrijven als een praktisch fenomeen op het moment dat het onderwerp wordt gevormd.

Onderzoek naar de manieren van samenwerking van tien lokale initiatieven.

Op sommigen momenten is onze wijze van onderzoek participatief geweest, omdat we richting gaven door ons advies, ontwerp en project management taken. Dit heeft het pure sociaal wetenschappelijke streven van kennisvergaring soms vertroebelt (of vervuult). Echter voor ons waren dit belangrijke momenten om de vereisten voor een platform te kunnen achterhalen.

Hoofdstuk 3 en 4 bespreekt de resultaten van het onderzoek. Hoofdstuk 5 verzamelt vervolgens de belangrijke criteria voor een nieuw te bouwen online platform. Met deze key performance indicators (KPIs) kunnen we het platform op waarde te schatten. Hoofdstuk 6 somt de belangrijkste kenmerken van het platform op, en koppelt deze vervolgens aan de criteria.

Van beschrijvend onderzoek naar concrete prestatie indicatoren.

3 Hoe kunnen initiatieven een succes worden?

Hoe werken burgerinitiatieven samen, en hoe kan een online platform daar in faciliteren? In tegenstelling tot professionele samenwerkingsverbanden, ontstaan lokale projecten vaak ongeorganiseerd en informeel. Men ontmoet elkaar, komt tot een idee en begint gewoon. Voor actieve bewoners is naïviteit soms een deugd. Men weet niet wat er hen te wachten staat, en misschien is dat maar beter ook. Want succes is vaak een lange weg; Lukt het om samen een plan op te stellen? Worden de projectdoelen wel door iedereen gedeeld? Welk stappenplan is nodig? Hoe hou je iedereen op de hoogte? Hoe bindt je de gemeente en ondernemers aan je plan? Hoe verzamel je de benodigde fondsen, en zorg je dat alles voldoet aan de gestelde eisen? Hoe verander je de koers? Hoe maak je het project duurzaam? Hoe blijft iedereen betrokken, ook na de eerste successen?

---

1 Actor Network Theory (ANT); een studiemethode uit de sociale wetenschappen 'that learns to list, at the occasion of a trial, the unexpected beings necessary for any entity to exist' (Latour, 2011).

Zo kunnen we nog wel even doorgaan, maar het punt is duidelijk. Er zijn nogal wat kwalificaties nodig. Burgers moeten sociaal zijn, zich kunnen inleven in anderen, goed kunnen communiceren en strategisch kunnen denken. Er is kennis nodig over PR, over bedrijfskunde, over juridische zaken en over financiën, zonder het te hebben over de specifieke technische, maatschappelijke kennis die komt kijken bij bijvoorbeeld een energie of zorgproject.

Burgers zijn alleskunnere.

Hoe lukt het actieve bewoners om toch resultaten te boeken? Men doet dit door cocreate en crowd-sourcing. Twee moderne woorden die eigenlijk iets heel simpels verwoorden; Samenwerken aan een onderwerp met een grote groep vooraf niet-gespecificeerde individuen (professionals, vrijwilligers, geïnteresseerden). De grens tussen groepslid en publiek vervaagt, iedereen kan in principe meedoen.

Beter gezegd, burgers maken gebruik van elkaars kennis door offline crowd-sourcing.

Om meer grip te krijgen op de manieren van samenwerken hebben we de tien initiatieven op een schaal gezet van interne naar externe samenwerking en kennisdeling. Op elke punt op de schaal, ook op de extremen, vonden bewoners een stijl van samenwerking die klopte met de groepsamenstelling en onderwerpskeuzes, ook al was het resultaat niet altijd succesvol. Onze ervaring is dat de best gelukte projecten zich min of meer in het midden begeven. Het is ze gelukt om duidelijke doelen te stellen, zonder een verstrengelde hiërarchie op te leggen. Het is ze gelukt om elkaar te vertrouwen door collectieve inzet en verantwoordelijkheden, maar het lukte ook om open te blijven staan voor persoonlijke doelen en veranderingen van buitenaf.

Hoe maak je een burgerinitiatief tot een succes?

Interne groepen

Interne georganiseerde groepen hebben vaak een duidelijk doel dat gekoppeld is aan een sterke ideologie. Elk groepslid moet zich vormen aan de normen en waarden die daarbij horen, misschien omschreven door een publicatie, media evenement of 'guru'. In sommige gevallen is er een enkele leider die de strategie en doelen bepaald. Het vertrouwen onderling is hoog, inzet en middelen worden makkelijk gedeeld.

Omdat doelen en activiteiten van interne groepen vaak conceptueel en abstract verwoord worden kan een nieuwkomer (of onderzoeker) snel onder de indruk zijn van de strategie en behaalde resultaten. De regel dat goede ideeën vooral ontstaan uit doorontwikkeling gaat niet op voor interne groepen; de stroom van nieuwe informatie en innovatie is beperkt, omdat hiervoor de interne hiërarchie en ideologie steeds moet worden hergekalibreerd. Interne groepen zijn hierdoor vrij statisch, weinig nieuwe bewoners treden toe en de algemene doelen en strategie veranderen nauwelijks.

Dit is mede het gevolg van een proces waar leden elkaars normen en waarden telkens bevestigen. Dit zal uiteindelijk leiden tot afzondering van de rest van de gemeenschap. In veel interne groepen zien we dat samenwerking met andere groepen vaak verwoord wordt als een strijd of worsteling. Een opmerkelijk aspect van interne groepen uit ons veldwerk is dat de voorbeelden vrij immuun zijn voor stressgerelateerde problemen. We denken dat dit komt omdat leden vooral verantwoording afgelegen aan de groep en zichzelf, en niet zozeer naar de hele gemeenschap.

Externe gerichte groepen

Externe groepen zijn vaak pragmatisch; bewoners vinden elkaar uit zorg voor een concreet probleem dat men wil oplossen. De meeste zijn toevallig gevormde groepen, ontstaan uit bestaande lokale initiatieven en mensen uit elkaars directe omgeving. Omdat dit effectief betekent dat crowd-sourcing gelimiteerd is tot 'wie kent wie', is de aanwas van nieuwe ideeën en mensen beperkt, alsook de mogelijkheden van belanghebbenden (zoals een zorginstelling of woningcorporatie) om mee te doen en invloed te hebben op de doelen en strategie.

Vooral in de eerst ontwikkelingsfasen hebben groepen tegenzin om hun ideeën te delen. Vaak is dit het gevolg van onduidelijkheden binnen de groep. Er kan bijvoorbeeld (nog) geen consensus zijn over de oplossing, of zelfs een probleemdefinitie. In de beginfasen verandert de groepscompositie, het is een komen en gaan van expertises, informatie, en persoonlijke doelen. Dit heeft als gevolg dat het voor participanten vaak moeilijk is om de rode lijn vast te houden en precies te bevatten waar het project omgaat. Leden hebben verschillende definities en gebruiken er verschillende manieren om het project uit te leggen.

De externe kwalificatie is pragmatisch, niet ideologisch. In de meeste gevallen steken leden tijd in het project omdat men simpel gezegd werkloos is of professioneel wordt aangesproken. For individuen is betekenis en 'fun' even belangrijk, als ook het gevoel om nuttig bezig te zijn.

Hoe meer tijd men heeft besteed aan het project, hoe meer inzet en verantwoording men aflegt aan de gemeenschap, partners en andere leden. Een mislukking is altijd persoonlijk, in tegenstelling tot interne groepen, die redeneren vanuit het onvermogen van anderen om zich aan te passen.

Gezichtsverlies is een serieuze zaak; helemaal als men zich al persoonlijk in een wankel situatie bevindt (bijv. als het gevolg van werkloosheid). Meedoen in lokale initiatieven zijn vaak 'triggers' voor stress en burnouts. Uit het project stappen is vooral een persoonlijke kwestie (na al de geïnvesteerde tijd), in tegenstelling tot interne groepen is uit het initiatief stappen acceptabel. Als een reguliere bezoeker van bijeenkomsten valt ons op dat dit soort aankondigen (te) licht worden genomen, als een opmerking aan het einde, terwijl de ervaring leert dat dit kritische momenten zijn, waar de hiërarchie (leiderschap), directie en inzet van alle leden op het spel staan.

4.1 Welke factoren spelen een rol bij de samenwerking?

In het vorige hoofdstuk hebben we de samenwerking op twee heel verschillende manieren beschreven. Het heeft ons geleerd groepen te classificeren in een theoretisch kader. In de praktijk zien we echter dat elke groep schippert tussen beide classificaties, onder druk van verschillende factoren, die de bewoners verplicht tot het maken van keuzes. In dit hoofdstuk beschrijven we deze factoren, keuzes en afwegingen. Gebaseerd op deze analyse lukt het ons om de online tools te beschrijven waardoor groepsleden 'kapitein blijven op hun eigen schip', en de juiste mate en verhouding van cocreatie en crowd-sourcing kunnen vasthouden.

Vertrouwen en 'formalisatie' van initiatieven

Om samen te werken is vertrouwen in elkaar nodig om de persoonlijke inzet en tijd naar jezelf te verantwoorden. Vertrouwen wordt over het algemeen gedefinieerd als een relatie tussen twee actoren met een wederzijdse mate van onzekerheid welke bepaalt hoe acties en uitkomsten worden ingeschat.

Voor interne groepen is vertrouwen simpelweg het resultaat van een duidelijke ideologie, en de mate waarin individuele leden zich hieraan committeren. Voor externe groepen is dit een ongewenst scenario, omdat het ernstige gevolgen heeft voor innovatie, gedeelde eigendom en de inbreng van persoonlijke doelen. Deze groepen bouwen aan onderling vertrouwen door een uitgerekte ideeontwikkelingsfase. Gedurende vele bijeenkomsten en 'gezellige avonden' wordt er nagedacht en gedebatteerd over het onderwerp en de oplossingen. In sommige gevallen kan dit zelfs een jaar of langer duren. Andere initiatieven kiezen (juist hierdoor) de weg van het 'formalisatie'; het vatten van taken en rollen in een officiële stichting of vereniging.

Ook meer externe vormen van 'trustbuilding' heeft risico's. Een langdurig kennismakingsproces leidt op korte termijn al tot mislukte initiatieven, na een tijdje verliezen mensen het geloof in haalbare en concrete uitkomsten en treden uit de groep. Als er vervolgens nieuwe leden toetreden moet het proces opnieuw beginnen. Gebeurt dit te vaak dan wordt er snel een oplossing gezocht in het formaliseren van de samenwerking. Er wordt geïnvesteerd in een administratie, statuten en notariskosten. Formalisatie heeft een negatieve impact op cocreatie en crowd-sourcing, nieuwe ideeën en ontwikkelingen moeten worden vastgelegd in notulen en officiële stukken, groepsrollen beperken leden om spontaan nieuwe acties te doen. Dit heeft vooral op lange termijn effect, zoals we later in dit stuk gaan zien.

Onderling vertrouwen wordt gewonnen door:

- een ideologie te delen,
- samen praten over het onderwerp of,
- taken en rollen vatten in een officieel statuut.

Duidelijkheid en spontaniteit

Lokale projecten moeten leuk en nuttig zijn, vooral als er in het begin nog geen zichtbare resultaten zijn. De samenwerkingsverbanden zijn informeel en gebaseerd op verbale afspraken, waardoor rollen en acties dynamisch zijn. Maar op het moment dat ideeën en strategieën snel veranderen kan het moeilijk zijn om alle veranderingen bij te houden. Projecten mislukken omdat persoonlijke doelen niet meer matchen, of omdat ideeontwikkeling zich steeds herhaalt.

Het is verleidelijk om op dit moment een lijn te trekken en terug te grijpen op het vastleggen van afspraken op papier (formalisatie). Dit creëert duidelijkheid voor iedereen. Echter strikte afspraken over de rolverdeling en organisatie staan synoniem voor deadlines, verplichtingen en steeds herhalende inzet. Afhankelijk van de persoonlijke doelen, en de groepssamenstelling leidt de verplichting om telkens een stuk te schrijven, belondes te doen, of bijeenkomsten te organiseren tot onverschilligheid en apathie. Het blokkeert de spontaniteit om te reageren op wat actueel en noodzakelijk is (of gewoon waar men zin aan heeft).

Het kind met het badwater weggooien; formaliseren als er nog geen concreet doel of strategie is.

Expertise and (blijven) leren

Actief burgerschap is een goede manier om te leren en je persoonlijke kwaliteiten te ontwikkelen. Een lokaal initiatief is een vertrouwde omgeving om informatie te delen, om fouten te begaan en het opnieuw te proberen. In theorie zou een lokaal project verschillende experts en leerlingen samenbrengen. In de praktijk echter zien we dat veel initiatiefnemers, vooral extern georiënteerde - uit dezelfde werkomgeving komen. De initiatieven zijn ontstaan uit de eerder genoemde directe sociale netwerken. Hierin schuilt volgens ons een gevaar voor de ontwikkeling van het initiatief en de relatie met de gemeenschap. Ze worden gezien als ondernemers, veel initiatiefleden zullen zich snel richten op het behalen van professionele resultaten, verwoord als business doelen en bijbehorende regels en inzet. Deze staan vaak op gespannen voet met leren en fouten maken.

Te veel expertisegericht werken leidt in onze ervaring tot lokale verzuiling. Het is onmogelijk voor andere (niet experts) actieve bewoners en instituties om samen te werken, en het project lijkt dezelfde problemen te hebben als meer ideologisch gedreven initiatieven.

Professionele kennis een kans en een gevaar voor lokale projecten.

Innovatie, openheid en instabiliteit

Er is nog een overeenkomst te noemen met klassiek ondernemerschap. Als een bewonersinitiatief succes op de lange termijn wil moet er continu worden geïnnoveerd. Nieuwe informatie, verspreid door verschillende leden, leidt tot betere projecten, die meer aansluiten bij de actualiteit (gekoppeld aan actuele lokale kwesties) en meer openheid om te co-creëren met andere partijen. Ons veldwerk duidt erop dat innovatie gekoppeld is aan openheid, het is het resultaat van openheid voor feedback uit de lokale gemeenschap.

Toch zien we dat het veel bewonersgroepen niet lukt te innoveren. Vaak heeft dit als oorzaak dat de balans in de groep (tussen persoonlijke en gedeelde doelen) moeilijk totstandkwam. Nieuwe ideeën en projecten zouden dit onstabiele evenwicht weer verstoren. Een goede manier om innovatie (en dus succes op lange termijn) in te schatten is om te kijken hoe openheid organiseert; Vond het planproces vooral achter gesloten deuren plaats of zijn artikelen en documenten vindbaar (online). Heeft in dit geval kritiek en partnerschappen geleid tot het bijschaven van plannen?

Innovatie is afhankelijk van de interne balans tussen gedeelde en persoonlijke doelen.

Tijd, stress (burnout) en privacy

Lokale initiatieven zijn informeel georganiseerde groepen. De groepsleden zijn individueel gedreven om lokaal iets te veranderen, dan wel pragmatisch, of ideologisch. Zolang deze veranderingen voorstelbaar zijn, zit er in principe geen limiet op de hoeveelheid tijd en inspanning burgers leveren.

Toch zijn er natuurlijk een aantal condities die inzet belemmeren. Ten eerste betekent meewerken aan lokaal initiatief niet hetzelfde als 'aangenomen worden' of 'er zijn voor familie en vrienden'. Zolang de samenwerking informeel wordt vastgesteld is niet alleen plezier een voorwaarde, maar ook vrije tijd - nadat alle andere verplichtingen zijn ingelost. Ten tweede zien we dat eerlijkheid een belangrijke norm is tussen actieve bewoners, wie heeft voordeel en wie wordt belemmerd door 'mijn werk'. Dit onderwerp is meest zichtbaar online; waar de centrale 'aggregators' van het web - denk aan Facebook of Google - kapitaliseren op de content en persoonlijke data die lokale gemeenschappen produceren. Opmerkelijk misschien gezien de algemene onverschilligheid in Nederland, maar vraag elke lokale project coördinator, en ze zullen zeggen hoeveel bewustzijn er is bij actieve burgers over privacy kwesties. Ten derde is in het geval van herhalende taken, die soms wekelijkse of zelfs dagelijkse inspanningen vergen, niet opmerkelijk dat op een moment de inspanning te monotoon wordt het begint te voelen als "werk, zonder compensatie".

We doen mee onder voorwaarde dat:

- verplichtingen niet teveel tijd innemen
- de opbrengsten eerlijk verdeeld worden en er geen 'echt werk' verloren gaat.
- de inspanningen leuk, spontaan en nuttig blijven.

Afhankelijk van deze condities zullen bewoners tijd investeren in het project, zonder een uur of afspraaklimiet. Dit heeft één belangrijke consequentie die we moeten noemen. Burgers zijn niet altijd even goed in het afwegen van tijd en inzet, vooral als er veel eigenaarschap wordt gevoeld voor het project. Het is niet ongewoon dat dit veel stress veroorzaakt, en uiteindelijk het stranden van het gehele project.

Leiderschap en eigenaarschap

Alle bestudeerde initiatieven in het onderzoek prefereren een leiderschapsstijl gebaseerd op sociale gelijkheid; besluitvorming gebaseerd op consensus. Elke mening telt mee. Intern georganiseerde initiatieven werken vaak samen op basis van taken en onderlinge relaties. Omdat men duidelijkheid en gedeelde inzet haalt uit een ideologie, is het geen probleem om iedereen zelf te laten pionieren. Dit heeft als voordeel dat elk lid zich eigenaar kan voelen voor een bepaald deelproject.

Sociale gelijkheid voorop; besluitvorming door consensus.

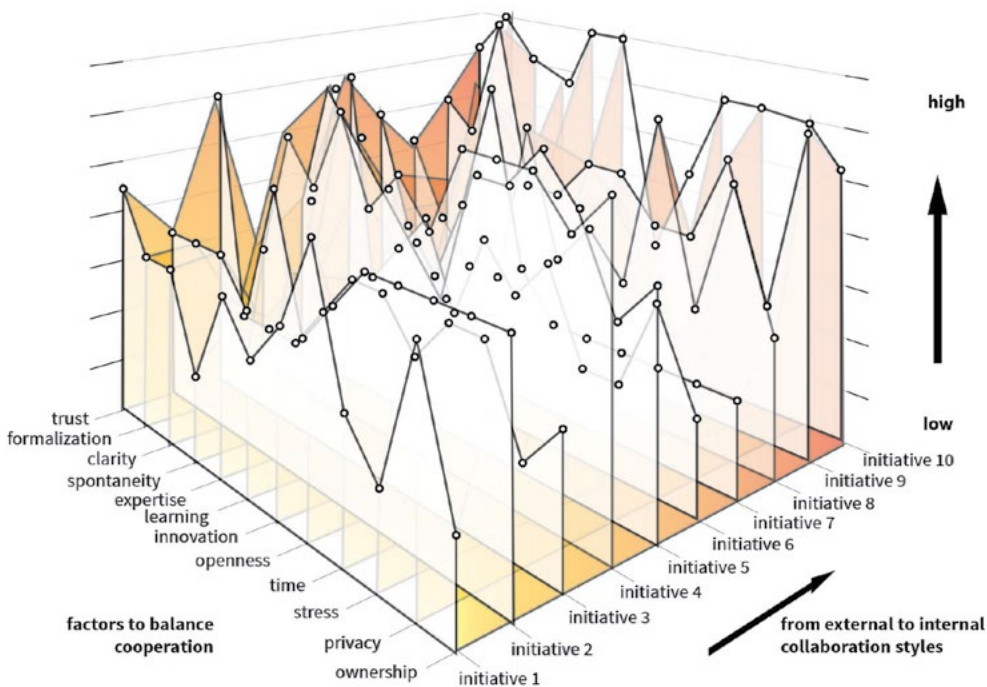
In het geval van externe pragmatische groepen is leiderschap vaak minder decentraal, dit heeft als oorzaak dat er gedurende de ontmoetingen en bijeenkomsten veel mogelijkheden zijn om individuele kwaliteiten te ontplooiën. Kwalificaties zoals intelligentie, extraversie of daadkracht leiden tot een disbalans in de match tussen persoonlijke doelen, en daarmee individueel eigenaarschap.

Vrijwillige initiatieven mislukken door conflicten en weerstand tussen leden door een onbalans in tijdsinvesteringen en leiderschap. Wie de kar eenmaal trekt bepaalt de strategie en kan dat steeds moeilijker doorgeven, zonder dat de andere partij de neiging heeft om veranderingen door te voeren. Meer ervaren actieve burgers kiezen daarom vaker voor interne samenwerkingsmethoden, waardoor eigenaarschap makkelijker wordt gedeeld tussen de groepsleden. Helaas met de bijbehorende negatieve effecten in crowd-source en co-creatie met het publiek en andere partijen in het dorp of stad.

Zwartwit? Hoe beter de samenwerking tussen actieve leden, hoe minder noodzaak tot interne normen en waarden.

Ons veldwerk suggereert dat zowel eigenaarschap en leiderschap complexe samenwerkingsfactoren zijn. Leiderschap is noodzakelijk, maar teveel leidt tot eenzijdig eigenaarschap, en daarbij horende onbalans in inzet en weerstand.

diagram 1; de 10 initiatieven op een schaal van externe naar interne samenwerkingsstijlen, onderling vergelijkbaar per factor.

LET OP: u dient Flash te hebben geïnstalleerd op uw machine om de afbeelding te bekijken. Klik of zweef met uw muis of vinger over de verschillende initiatieven/factoren om de grafieken weer te geven.

4.2 Welke resultaten zijn bruikbaar voor het platform?

Het kwalitatieve onderzoek heeft veel rijke data opgeleverd over hoe burgergroepen samenwerken. Het is gelukt om dit zeer complexe onderwerp stukje bij beetje te ontleden. Nu is het tijd om de stap te maken naar een concrete oplossing, en een methode en technologie te beschrijven die groepen meer kansen biedt om de touwtjes in handen te houden.

Hieronder sommen we de meest belangrijke samenwerkingscriteria op waarmee we de Ctylab oplossing op waarde kunnen schatten.

- Lever de middelen om sneller informeel vertrouwen te bouwen tussen leden.
- Lever de systemen die flexibel zijn voor snelle verandering en experimenten, zodat er verschillende spontane acties kunnen plaatsvinden.
- Lever geautomatiseerde systemen om herhaaldelijke en administratieve taken te minimaliseren.
- Bouw een online tool die samenwerking en gedeeld eigenaarschap centraal zet (niet zoals vele samenwerkingsplatforms, die meer een opsomming van individuele berichten zijn).
- Vorm persoonlijke profielen die altijd zowel expertise als uitdaging (leerdoelen) laten zien.
- Doorbreek barrières in bereik (mainstream) en leerkansen door crowd-fund kansen te bieden.
- Lever de gereedschappen die ideeontwikkeling en strategie expliciet maken online, waardoor crowd-sourcing mogelijk is.
- Biedt een platform waar bewoners zonder technische kennis en voorbereidingstijd kunnen experimenteren met crowd-sourcing van taken en snel resultaten zien.
- Bouw een infrastructuur met een opwaartse monetaire spiraal, waar verdiensten makkelijk worden geherinvesteerd in nieuwe gemeenschapsactiviteiten.
- Creëer de condities voor absolute transparantie voor organisaties, maar optionele privacy condities voor individuen.
- Maak het makkelijker voor bewoners om bruggen te vormen, waardoor kennis en informatie breder gedeeld wordt. Van 'wie kent' naar 'wie kent wie'.

Hou het leuk en nuttig.

Sneller, experimenteler en non-technisch.

Breek uit de kleinschaligheid.

Een eigen kijk op privacy.

5.1 Het Ctylab platform

Ctylab.com is een lokaal peer-to-peer crowd-organisatie platform. Vanuit technisch oogpunt is het zogenoemde 'self-hosted' block-chain applicatie. Er zijn geen centrale servers nodig. De data wordt gedeeld door iedere individuele applicatie, geïnstalleerd op een desktop of mobiele telefoon. Dit maakt het voor elk individu mogelijk om zelf te bepalen welke persoonlijke data ze willen delen met anderen. Persoonlijke gegevens zijn afgeschermd met een cryptografische sleutel, een erg veerkrachtige en veilige methode, nutteloos voor hackers omdat deze toegang biedt tot één enkel datapunt, wat de inspanning voor een hack simpelweg niet waard is.

Revolutionaire technologie die hiërarchie en formalisering overbodig maakt.

Publicatie

- Altijd overzicht in de lokale projecten, en nieuwe ideeën, in één handige lijst.
- Op elk moment efficiënt meedoen door te bladeren door alles wat nieuw is en waar aan mee kan worden gedaan.
- De makkelijkste manier om een eigen publiek te bouwen en onderhouden, door samen te werken met andere verwante initiatieven; door bijvoorbeeld informatie te delen.
- Een zeer simpel en modern gebruikersinterface, getest en gewogen door bewonersgroepen zelf.
- De kans om zelf een eigen website te hosten (door een eigen domeinnaam toe te voegen) binnen het lab.
- Publiceer subprojecten om je initiatief te laten groeien en anderen kansen te bieden om gebruik te maken van jouw bereik en middelen.
- De keuze tussen automatische of handmatige ordening van kaarten op projectpagina's.

Voor de ambtenaar of ondernemer: een oplossing voor de verschillende 'werkritmes'.

Samenwerken en autonome organisatie

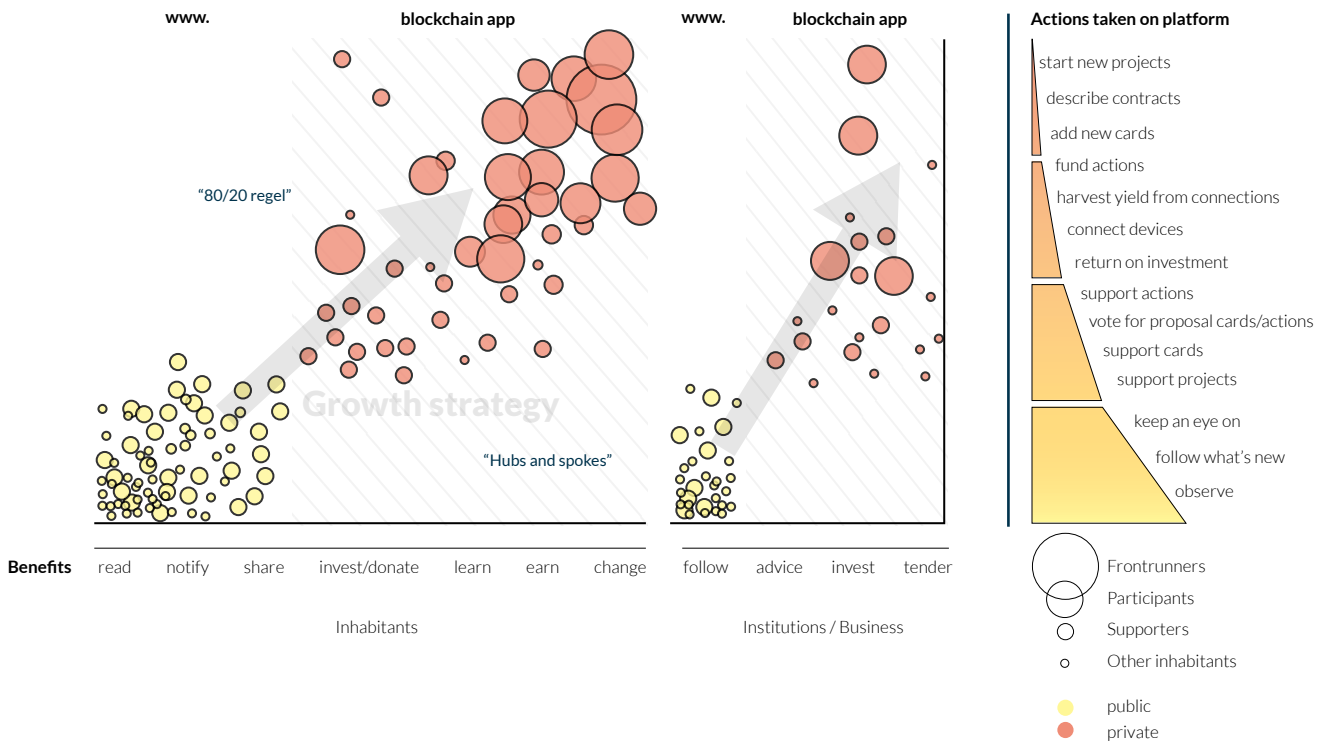
- Een uitgebreide catalogus met gratis beschikbare projectkaarten; variërend van nieuwskaternen, open data bronnen, geografische kaarten, connecties met apparaten (IoT), offerte biedingen, digitale verkiezingen en nog veel meer.
- Tot in detail te definiëren kaartcontracten; elk met configuratie van doelen, middelen, compensatie en beleggingsopbrengsten.
- Op consensus gebaseerde verantwoording en uitbetaling.
- Persoonlijke en lokaal beveiligde e-wallets.

Aggregeer GIS data, registreer lokale (energie)opbrengsten en vergoed de producent (de burger) via het Ctylab.

Participatie en crowd-sourcing

- Vraag, zoek, deel en neem contact op met burens en lokale vertegenwoordigers.
- Directe communicatie met de modernste middelen; gebruik E-mail, Facebook messenger of Whatsapp.
- Speciale functionaliteit voor lokale bedrijven en organisaties om betrokken te zijn bij bewonersinitiatieven, denk aan kennisdeling of het beschikbaar stellen van middelen (zoals ontmoetingsplekken).

diagram 2; Gebruikersverdeling: toetredingsbarrieres t.o.v. functies, voordelen en kansen voor bewoners en lokale bedrijven/instituties.

5.2 Hoe vergemakkelijkt Ctylab de samenwerking van burgerinitiatieven?

Burgerinitiatieven ontstaan niet online, en in maar een paar gevallen is een online initiatief de reden voor samenwerking. Een online stadslab zou dus voor een meerwaarde moeten zijn voor een offline situatie. Uit het onderzoek blijkt dat de meeste winst is te boeken uit de verbreding van de samenwerking, door de 'lijntjes' met andere groepen, partners en het publiek te verkorten.

Vertrouw het script, automatiseer taken.

Elk project op het Ctylab is een zogenaamde Decentrale Autonome Organisatie (DAO). Een samenwerkingsverband met een aantal vooraf bepaalde regels. Wil je meedoen, dan volg je de regels automatisch. Wil je niet meer meedoen, dan vervallen je verplichtingen direct. Er is geen tussenpersoon die de administratie bijhoudt en bijvoorbeeld een betaling stopzet. Elke gebruikersactie is gevat in een script dat wordt verzonden en gedeeld in het p2p netwerk, andere leden valideren de actie en voegen deze toe aan de ketting van scripts (verschillende scripts worden gebundeld in een 'block'), oftewel de Block-chain. Omdat elk contractspunt gedeeld en gekoppeld is, kan niet één persoon de regels centraal aanpassen.

Ctylab richt zich op 3 gebruikersactiviteiten:

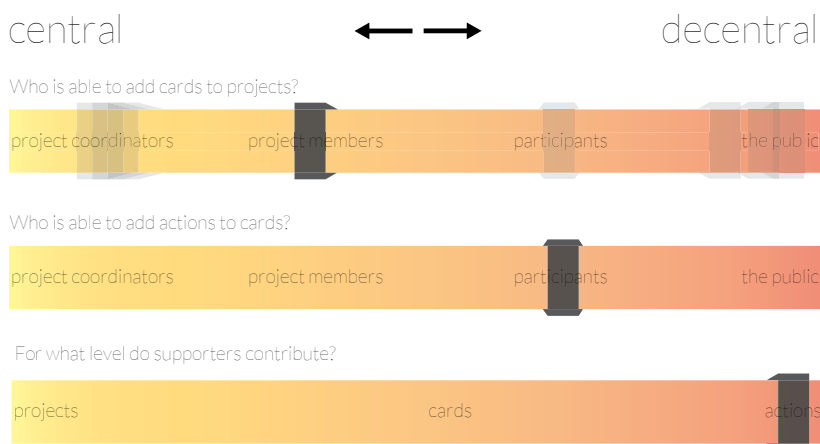
- *frontrunners*: de actieve bewoners die nieuwe lokale projecten starten.
- *participanten*: bewoners die hun kennis en enthousiasme inzetten, en daar voor worden gecompenseerd.
- *supporters*: bewoners die een bijdrage leveren door te investeren (of doneren) in projecten of specifieke acties.

Dit systeem maakt het mogelijk om een simpel alternatief te zijn voor formalisering. Ze is gebaseerd op sociale gelijkheid en alle administratieve taken zijn afgelegd in het systeem. Het biedt onbreekbare contracten die door consensus zijn overeengekomen. Meedoen betekent dat je stemrecht hebt over de acties en deelprojecten die worden voorgesteld, door een andere participant, of door een coördinator. Na een succesvolle stemronde of financieringsronde, afhankelijk van de organisatievorm, wordt het contract vastgelegd in de block-chain. Pas als er online aan de voorwaarden voldaan wordt, betaald de DAO uit.

Een organisatievorm op de achtergrond. Wil je meer weten:

- [Wikipedia](#)
- [The DAO](#)
- [Ethereum](#)
- [NRC.nl](#)

diagram 3; de keuze uit verschillende organisatievormen.

Snelle resultaten, spontane acties.

Anders gezegd is een DAO een alternatief voor formele samenwerking, er is geen vertrouwen nodig omdat regels gevat zijn in expliciete contracten waarvan iedereen lokaal een kopie bewaart. Dit stimuleert snelle resultaten, spontane acties, en duidelijkheid over de doelen en strategie. Projectleden hebben baat bij het up-to-date houden van lidmaatschappen. Financiële en administratieve data wordt door de DAO zelf georganiseerd.

Door crowd-sourcing lukt het burgerinitiatieven om actueel en productief te zijn. Projecten kunnen razendsnel een kaart uit de catalogus pikken. De gebruikersinterface is zo gemaakt dat kaarten onder elkaar schikken en automatisch worden geordend op actualiteit. Op andere platforms hebben widgets een vaste plaats, of wordt er voor verschillende taken verschillende tools gebruikt. Het doel van het Ctylab is om dit proces te versnellen; lanceer een kaart in minuten, financier in dagen. Zo simpel moet het zijn.

Doorbreek barrières in participatie en persoonlijke leerdoelen.

Lokale projecten zijn een uitgelezen kans voor jong en oud om te leren van elkaar. Het is niet verrassend dat juist werkloze burgers participeren in lokale initiatieven; het biedt hen de kans om de extra tijd nuttig te besteden. Toch blijkt uit ons

onderzoek dat niet iedereen zich zomaar uitgenodigd voelt, men moet zich vormen naar een ideologie of vertrouwen kweken door bijeenkomsten te bezoeken. Bij de laatste variant blijkt dat pragmatische groepen opteren op professionele expertises, door het eigen netwerk, of door het onderwerp en oplossing (zie diagram 1 - druk op 'expertise'). Dit schaadt kansen voor andere groepen om mee te doen, het project eigen te maken, en van elkaar te leren.

Ctylab maakt het mogelijk om eerst samen te experimenteren online. Het heeft de potentie om niet alleen de organisatie, maar ook de besluitvorming te decentraliseren. Dit is wel afhankelijk van de manier waarop projecten worden georganiseerd (zie diagram 3). Bij meer gevorderde projecten is er bijvoorbeeld genoeg vertrouwen voor een doorlopende financiering, terwijl net gestarte projecten misschien nog stemmen/financieren per actie.

Recht op privacy voor individuen, transparantie plichten voor organisaties.

Veel startups teren op het open delen van data, en persoonlijke gegevens. Ze aggregeren en verzamelen data, om zodoende financieel te baten van het ontstane machtsverschil in toegang of bereik. De 'Googles en Facebooks' en alle afgeleide startups sindsdien kunnen alleen bestaan als nauwelijks iemand staat op de eigen privacyrechten. Op hetzelfde moment zijn veel bedrijven erg wantrouwend in het delen van broncodes en strategie of financiële gegevens.

Ctylab stelt voor om vanuit een lokaal besef stap voor stap deze beweging om te draaien. Een decentraal platform is minder toegankelijk, heeft een hogere leercurve en is minder consumer-driven. Daarvoor in de plaats komt dat de opbrengsten verdeelt kunnen worden, er absolute privacy is gegarandeert en dat er simpelweg veel meer mogelijk is. Diagram 2 laat zien welke voordelen en acties er zijn per methode, en hoe de verdeling gebruikers wordt voorgesteld.

Voor organisaties gelden op Ctylab veel meer transparantie verplichtingen. Vooral voor decentrale autonome organisaties moet er ten alle tijde verantwoording kunnen worden afgelegd. Block-chains zijn per definitie opensource. Elk contract is dus verifieerbaar voor iedereen. Deze zijn onderdeel van het collectieve, maatschappelijke bewustzijn.

Terug naar af: privacyrechten voor individuen, transparantie verplichting voor organisaties.

6. Conclusie

Dit witboek heeft op een effectieve manier beschreven hoe burgerinitiatieven samenwerken. De tien initiatieven die voor dit onderzoek zijn gevolgd hebben we geplaatst op een schaal van interne tot externe samenwerkingschalen. Grofweg te definiëren als ideologisch / pragmatisch. Daarna hebben we de factoren beschreven die grondslag hebben op de manier van samenwerken, en die de leden verplichten om te schuiven op de interne/externe schaal, en daarmee de kans op succes.

De resultaten uit het onderzoek zijn samengevat in key performance indicators (KPIs) die gebruikt worden om de online methode en technologie te ijken. De voornaamste criteria zijn: 1) Zo min mogelijk repetitieve en administratieve taken. 2) Het doen van snelle acties en experimenten online, zonder dat er lange voorbereidingsperiodes nodig zijn, het zogenoemde ‘vertrouwen kweken’ en 3) Meer crowd-sourcen bij het publiek / achterban. Dit heeft als voordeel dat er A) de negatieve spiralen in professionele expertises worden vermeden, B) en er meer kansen zijn voor bewoners om van elkaar te leren. C) Het leidt tot meer innovaties en nieuwe (sub) projecten, waardoor burgerinitiatieven actueler en meer ‘hands-on’ zijn. En D) het uiteindelijk leidt tot breder gedragen projecten. Meer crowd-source en co-creatie heeft bijkomend effect dat het voor partners (bijv. gemeente of lokale ondernemers) makkelijker wordt om de voortgang te volgen, en af en toe bij te sturen. Ten laatste kwam naar voren dat privacy steeds belangrijker wordt, ook hier moet het platform een oplossing voor bieden.

Uiteindelijk heeft dit witboek de Ctylab oplossing beschreven. Een online platform dat zowel sociaal en technisch vernieuwend is. Het introduceert revolutionaire nieuwe software die juist een oplossing biedt voor de kwetsbaarheden van een lokaal initiatief. Ctylab stelt een organisatiemethode voor die administratie en financiële zaken aflegt in computer code. Die volledige consensus gedreven is, die absolute privacy waarborgt. En die een catalogus levert van kant-en-klare tools en contracten waardoor bewoners razendsnel kunnen experimenteren.

Ten slotte willen we de lezer uitnodigen het vervolgproces nauwgezet bij te houden, van feedback te dienen, als deze zich ontvouwd. Ctylab als project staat, net zoals de achterliggende technologie, nog in de kinderschoenen. Het concept wordt verder ontwikkeld op één locatie, In Castricum, Noord-Holland. Vanaf september 2016 wordt hier een pilot uitgevoerd die meer kwantitatieve data kan opleveren over de kracht van het Ctylab platform, en het verifiëren van de kwalitatieve resultaten uit dit onderzoek. Doe mee op AtelierVA.nl, en volg de resultaten zodra ze binnenkomen.

Amsterdam, 29 Juni 2016.